

Red de egel

Maak van je tuin hun thuis met
tuintips van boswachter Mathiska

Natuurmonumenten

Maak van je tuin een thuis voor egels

Wat goed dat je in actie komt voor egels! Dat is hard nodig. Het aantal egels gaat al jaren genadeloos achteruit.

In 10 jaar tijd is de helft van alle egels verdwenen.

Hoe dat komt? Ze hebben steeds minder ruimte om te leven. Ze raken uitgehongerd, vergiftigd of worden overreden. Per jaar sneuvelen 135.000 egels in het verkeer. Ze hebben onze hulp dus hard nodig!

Foto: Rene den Engelsman

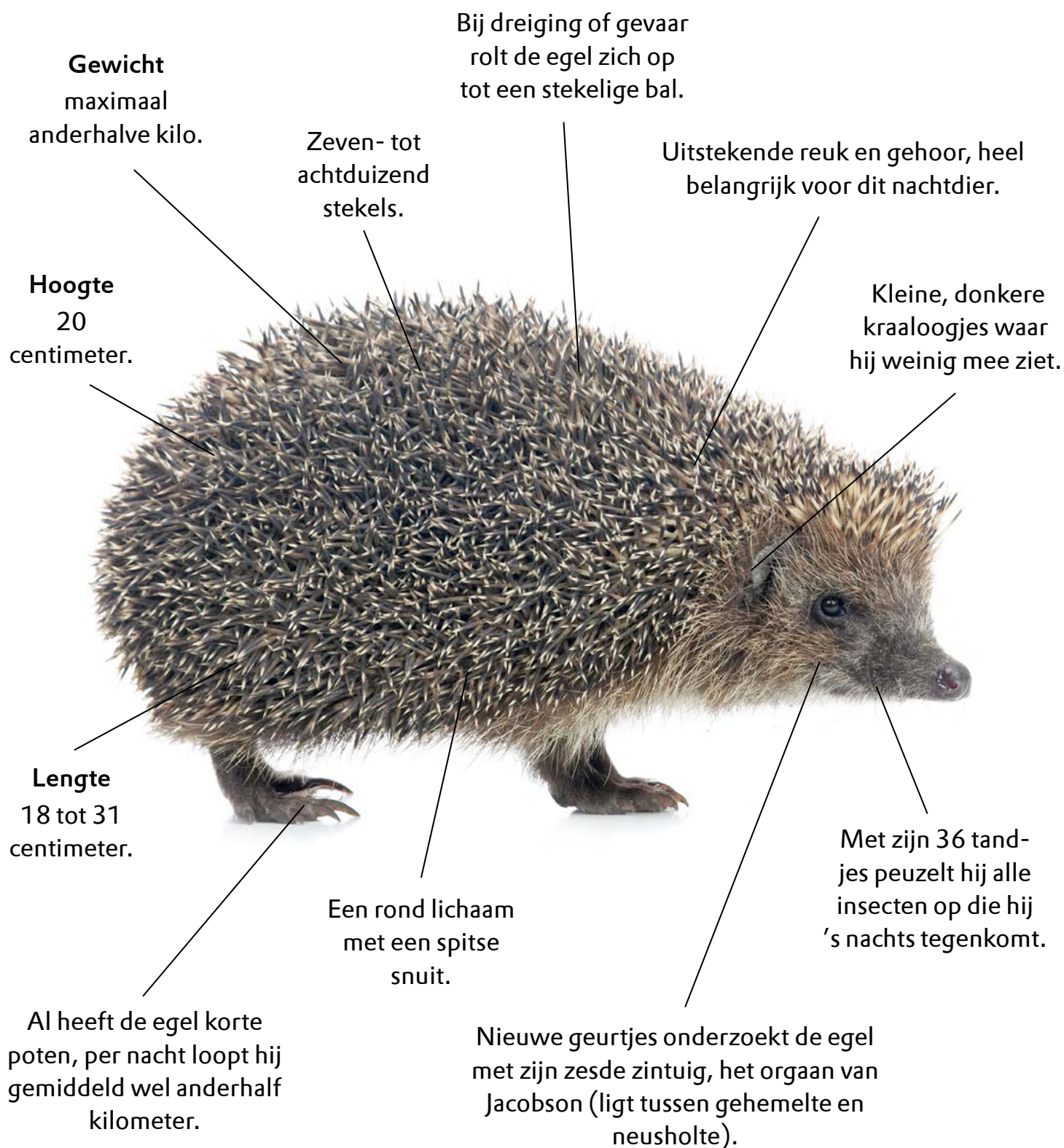
Boswachter Mathiska

Gelukkig is er ook goed nieuws voor egels. Nederland heeft in totaal namelijk 3 miljard m² aan tuin. En tuinen zijn een belangrijk leefgebied van egels. Een plek waar ze voedsel vinden en kunnen schuilen. Door in je tuin egels een handje te helpen, hoeven ze minder lange afstanden af te leggen om genoeg eten te vinden. De kans is dan kleiner dat ze een weg over moeten steken. Je kunt met jouw tuin het verschil maken.

Ga aan de slag met de tuintips van boswachter Mathiska en help de egels in je tuin en buurt.

Ontmoet de egel

Er zijn maar weinig mensen die dit zoogdier niet herkennen als ze er eentje tegenkomen. Met al z'n stekels lijkt hij op geen enkel ander dier. Vaak hoor je een egel voordat je hem ziet. Het geritsel van bladeren als hij door je tuin scharrelt, het gesmak als hij eet. En ook tijdens het paren maken egels een hoop kabaal.

Hier leven egels

In Nederland komen egels bijna overal voor. In bossen, weilanden, parken en ook in tuinen voelen ze zich thuis. Als er maar een beschutte plek is om in te leven. Kijk dus niet raar op als je een egel ziet lopen in de stad.

Een egel in je tuin?

Heb je een tuin waar de natuur een beetje zijn gang mag gaan? Dan heb je dikke kans dat daar 's nachts een egel rondscharrelt. Pootafdrukken, drolletjes en verschoven bladeren verraden hun aanwezigheid. Ook kun je vraatsporen vinden, een leeg slakkenhuis of een aangevreten appel.

Als een egel zich bedreigd voelt, rolt hij zich binnen drie seconden op tot een stekelige bal. Een perfecte verdedigingstechniek tegen natuurlijke vijanden, maar tegen auto's werkt het niet. Per jaar sneuvelen 135.000 egels in het verkeer.

Een jaar uit het leven van een egel

Lente

Als egels wakker worden in het voorjaar, meestal in maart of april, hebben ze enorme honger. Ze gaan dan direct op zoek naar voedsel. Egels zijn nachtdieren die vooral insecten eten. Als ze eenmaal een nachtelijke route hebben gevonden, lopen ze deze vaker. Het zijn echte gewoontedieren. Tijdens hun nachtelijke tochten gaan ze op zoek naar kevers, rupsen, wormen en slakken en soms eten ze ook jonge vogels, een ei of kikkers. Erg kritisch zijn ze niet, als het maar vlezig is.

Zomer

De paartijd duurt bij egels vrij lang, van mei tot augustus. Tussen juni en oktober worden de jongen geboren. Ze zijn dan helemaal naakt en blind. Na een paar uur verschijnen witte stekeltjes, die na enkele weken worden vervangen door bruine stekels. Een egel 'verhaart' met z'n stekels: oude stekels vallen uit en daar groeien weer nieuwe voor in de plaats. Na een week of zes gaan de jonge egels zelf op stap. Overwinteren doen de jongen nog wel met elkaar in het nest waar ze geboren zijn, de moeder slaapt vaak in een ander nest.

Herfst

In de herfst eten egels zich vol met alles wat ze kunnen vinden: slakken, regenwormen, vruchten en paddenstoelen. Zo hebben ze veel vet als de winter begint, een periode waarin veel minder voedsel te vinden is.

Winter

Zodra het kouder wordt, zoeken egels een rustig plekje waar ze veilig in winterslaap gaan. Egels slapen niet de hele winter. In zachte winters zijn er nog insecten en slakken te vinden en verlaten ze hun winterhol om op rooftocht te gaan.

Tuintips
van
Mathiska!

Egels welkom!

1 Maak een rommelhoekje

Veeg in de herfst bladeren en takken in een hoek van de tuin en maak er een hoopje van, onder een heg of een struik. Zo creëer je een beschutte plek voor egels. Een plek waar ze hun winterslaap kunnen houden en tijdens andere seizoenen overdag kunnen slapen. Egels duiken ook graag weg in een composthoop of een stapel boomstammetjes voor hun dagelijkse dutje en voor hun winterslaap. In de winter gaat de vertering in de composthoop gewoon door. Dat maakt het helemaal een lekker plekje voor egels, want door de vertering komt warmte vrij.

Tip: als je de composthoop omscheept, goed opletten. Misschien ligt er wel een egel!

Wil je egels extra verwennen? Zet dan wat egelvoer, katten- of hondenbrokken neer. Geen melk, dat is niet goed voor egels!

2 Zorg voor een gedekte tafel

Wil je egels in je tuin, zorg dan voor zoveel mogelijk variatie in je tuin. Verder houden egels niet van tegels om de simpele reden dat daar geen eten te vinden is. Haal tegels waar mogelijk dus uit je tuin en vervang ze door wat groens. Zet planten en struiken in je tuin die in de Nederlandse natuur thuishoren, de zogenaamde inheemse soorten. Deze soorten trekken de meeste insecten aan en die zijn weer voedsel voor egels. En trouwens ook voor veel vogels en andere dieren. Bladeren die van deze bomen en struiken vallen, kun je gewoon laten liggen. Ook daar komen veel insecten op af.

3 Zij de slakken, jij de groenten

Leg een moestuin aan, dan doe je egels een groot plezier. Niet omdat ze van sla, courgette of andere groenten houden, maar omdat een moestuin veel slakken aantrekt. En egels zijn dol op slakken, ze eten er wel 40 per nacht! Een perfecte verdeling: zij de slakken, jij de groente!

4 Leg een egelsnelweg aan

Egels leggen per nacht wel een tot twee kilometer af. Ze hebben dus meerdere tuinen nodig om genoeg voedsel te vinden. Door al die schuttingen worden ze gedwongen om via de weg te lopen, met alle gevaren van dien. Een egelsnelweg biedt uitkomst. Die leg je aan door een doorgang in de schutting te maken van 15x15 cm of graaf een tunnel onder je schutting door. Dan kunnen egels veilig van de ene naar de andere tuin scharrelen. Hoe meer burens meedoen, hoe beter.

Let op: zorg dat de randen van de doorgang glad zijn, dan kunnen egels er zonder kleerscheuren doorheen. Heb je een erfafscheiding van gaas, werk dan de randjes af met bijvoorbeeld een stukje PVC-buis.

5 Help dorstige egels

Dieren hebben water nodig, egels dus ook. Help ze met het lessen van hun dorst door op een beschutte plek een schaal met water neer te zetten. Zet het niet in de volle zon, want dan is het al opgedroogd voordat ze ervan hebben kunnen drinken. En zorg ervoor dat het schaalje een lage rand heeft, dan kunnen ze er goed bij. En nogmaals: geef egels nooit melk, daar krijgen ze diarree van.

Als je ruimte hebt, leg dan een vijvertje aan. Zorg wel dat de oever van het vijvertje of van andere waterpartijen geleidelijk afloopt of zet desnoods een loopplankje neer. Dan kunnen egels er makkelijk weer uitklimmen. Heb je nog een oude waterbaan van de kinderen? Graaf deze in, dat werkt ook prima!

6 Pas op, een robotmaaier!

Heb je een robotmaaier? Dan kun je beter niet 's avonds of 's nachts maaien. Dan gaan de egels op stap en het is natuurlijk niet de bedoeling dat ze geraakt worden door de messen van je maaier.

Meer tuininspiratie opdoen?

Regelmatig geeft Mathiska - onze boswachter met groene vingers - tips over hoe je een tuin vol leven krijgt. Wil je weten hoe je meer bloemen, vlinders, vogels en andere dieren in je tuin krijgt? Ga naar nm.nl/tuin

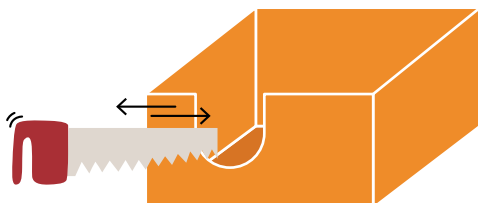

Bouw een thuis voor egels

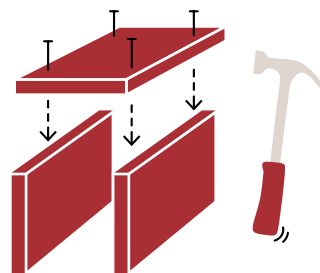
Met een egelhuis maak je van je tuin een echt thuis voor egels. Maak van een oud krat of wat planken een ruimte waarin egels zich kunnen terugtrekken en hun winterslaap kunnen houden. Zorg voor een smalle entree tegen insluipers en zorg dat de opening niet naar het noorden of noordoosten is gericht. Zet het huisje bij een schutting en houd in gedachten dat egels van dichte begroeiing houden, zodat ze ongezien hun huisje in kunnen.

Bouwtekening van kistje tot egelhuis

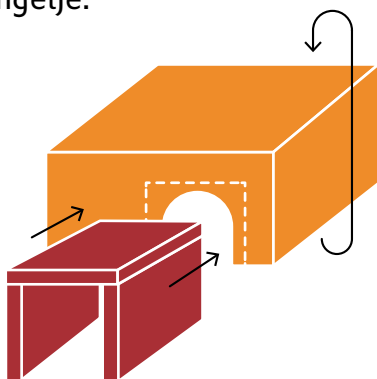
1. Zaag een deuropening in een kistje.

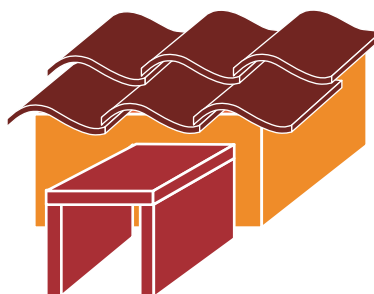
2. Bouw een gangetje van drie plankjes.

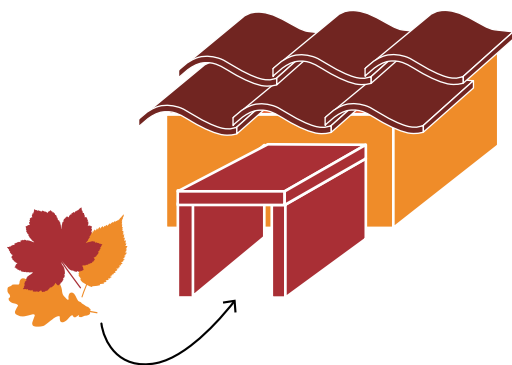
3. Zet het kistjes op z'n kop en bevestig het gangetje.

4. Maak de bovenkant waterdicht met dakpannen, takken of een dikke laag bladeren.

5. Leg wat oude bladeren in het egelhuis, dat slaapt wat lekkerder!

6. Gebruik oud hout, bladeren en takken om het huisje een beetje mee te camoufleren.

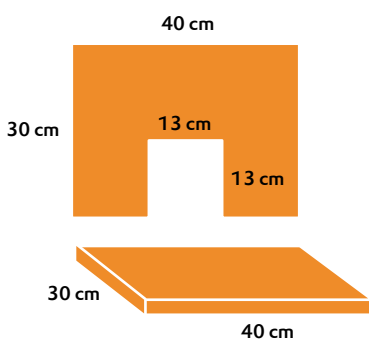

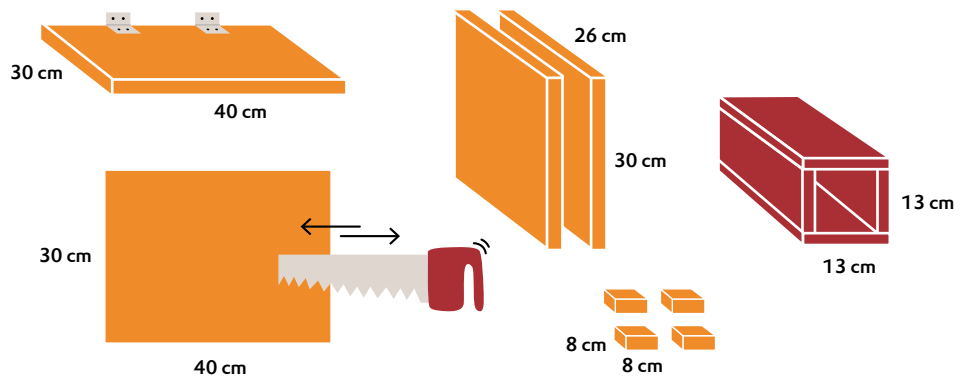
Bouwtekening van een luxe egelhuis van planken

Heb je wat meer tijd en wil je zelf een huisje timmeren? Maak dan een egelhuis op maat.

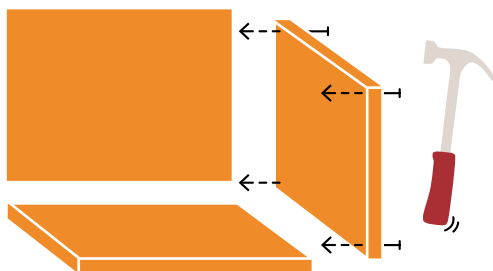
1. Gebruik onbehandeld hout, bijvoorbeeld vurenhout. Liefst hout met het FSC-keurmerk.

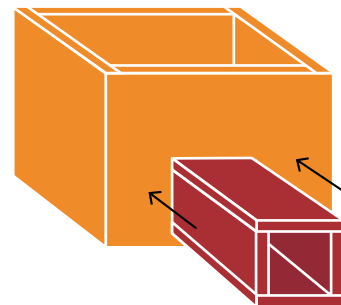
2. Zaag de planken in de juiste afmetingen.

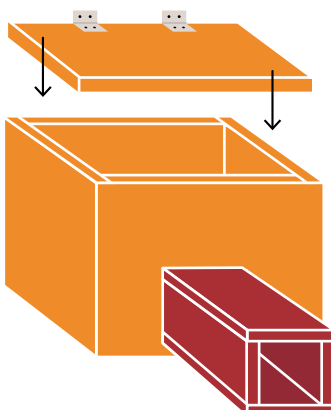
3. Bevestig de onderdelen aan elkaar met schroeven, spijkers of lijm. Het dakje blijft los.

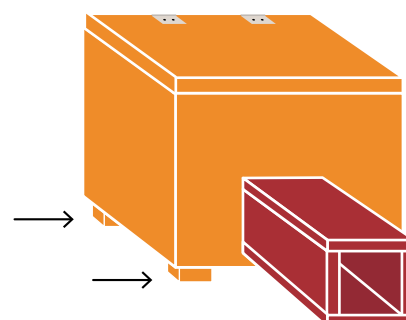
4. Maak de tunnel vast aan het huis.

5. Zet het dak met scharnieren vast aan het egelhuis.

6. Zet het geheel op pootjes of stenen, zodat het vocht uit de bodem niet in het egelhuis trekt.

Egel-EHBO voor in de winter

Egels doen het 's winters rustig aan. Tijdens de winterslaap verlagen ze hun ademhaling, daalt hun hartslag tot een paar slagen per minuut, zakt hun lichaamstemperatuur (tot twee tot vijf graden) en stopt hun stofwisseling bijna helemaal. Het is alleen een fabel dat ze de hele winter doorslapen. Elke zeven à elf dagen worden ze wakker. Meestal blijven ze dan gewoon in hun nest om lekker verder te tukken. Maar het gebeurt ook dat ze echt wakker worden en aan de scharrel gaan in je tuin. Waarom doen ze dat en hoe kun je helpen?

Te koud

In de winter is soms een plek te koud en gaan egels op zoek naar een andere plek. Je kunt ze helpen door een nieuwe slaapplek te maken of de oude plek te verbeteren. Bijvoorbeeld door wat extra bladeren neer te leggen en ook wat zand. Maak de laag minstens een halve meter hoog. Zo zorg je ervoor dat het holletje lekker droog blijft en egels het daardoor minder snel koud krijgen.

Honger of dorst

In de herfst eten egels zich flink rond, ze moeten minimaal 400 tot 500 gram wegen om goed de winterslaap door te komen. Als egels eenmaal in een winterslaap zijn, komt hun stofwisseling bijna tot stilstand. Ze kunnen dan wel 30% van hun lichaamsgewicht verliezen. Op wat warmere nachten komen egels dan uit hun veilige holletje tevoorschijn om wat bij te eten in jouw tuin. Naast ervoor zorgen dat je een natuurlijke tuin vol voedsel hebt, kun je iedere avond ook wat water en voedsel neerzetten. Denk aan speciale paté voor egels of kattenvoer. En water aanbieden. Je kunt het gewoon buitenzetten of in een egelhuisje met een halletje. Katten kunnen dan minder gemakkelijk bij het eten komen. Egels eten niet waar ze slapen en slapen niet waar ze eten. Leg het eten dus nooit direct naast een slapende egel. Ook het verwisselen van het voer kan egels in hun winterslaap verstoren.

OERRR

I ♥ EGELS
STRIJD MEE!

MAAK EEN
ZOOITJE VAN
JE TUIN

MAAK EEN
EGEL-
SNELWEG!

Egelstrijders gezocht!

Het gaat slecht met de egels. Heel erg slecht. Egels hebben steeds minder ruimte om te leven, om voedsel te vinden. Het is tijd om in opstand te komen voor dit stoere dier. Strijdt jouw kind ook mee? Bestel het egelstrijdpakket met gratis, speciale bordjes voor de egelsnelweg en stoere tattoos. Ga na [OERRR.nl/egel](https://www.oerrr.nl/egel)

OERRR is een initiatief van

Trotse hoofdsponsors

Natuurmonumenten

A close-up photograph of a hedgehog in a garden. The hedgehog is positioned in the lower right, facing left, with its spines clearly visible. It is surrounded by green moss and a piece of bark. In the upper left, there are several white snowdrop flowers with green leaves. The background is a soft-focus green garden.

SAMEN MAKEN WIJ EEN THUIS VOOR EGELS

**WORD
LID!**

Het gaat slecht met de egel. De afgelopen tien jaar is de helft van alle egels in Nederland verdwenen. Als Natuurmonumenten helpen wij egels door houtwallen aan te leggen, delen van akkers niet te maaien en 'rommelhoekjes' te maken. Zo kunnen er meer insecten en andere kleine diertjes leven, allemaal voedsel voor egels. Daarnaast zijn er dan allemaal plekjes waar egels kunnen schuilen. En door leefgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden met faunapassages, kunnen egels ongestoord van de ene plek naar de andere trekken. Om van nog meer plekken een thuis te maken voor egels en andere dieren, hebben wij je hulp nodig. Dus doe mee en word lid! Ga naar nm.nl/word-lid

Natuurmonumenten

GOED DOEL